

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2016, sp. zn. 29 Cdo 1817/2016, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.1817.2016.1

Číslo: 46/2018

Právní věta:

Po uplynutí lhůt upravených v § 663 odst. 1 z. o. k. a § 259 o. z. nelze úspěšně podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze a, nebyla-li napadena všechna usnesení členské schůze, nelze ani rozšířit okruh usnesení, ohledně kterých se navrhovatel domáhá vyslovení neplatnosti.

Rozšířením okruhu usnesení, ohledně kterých se navrhovatel domáhá vyslovení neplatnosti, jsou také případy, kdy navrhovatel změnil návrh tak, že jím nově napadá i jiné (další) části jediného usnesení.

Jestliže navrhovatel vezme návrh na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze zčásti nebo zcela zpět a teprve po uplynutí zákonných lhůt se rozhodne uplatnit jej (ve zpětvzatém rozsahu) znovu, je na místě jeho opětovný návrh zamítnout.

Rozhodnutí o tom, že nejde o usnesení členské schůze, lze vydat také tehdy, bylo-li právo na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze uplatněno po marném uplynutí lhůt k podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.10.2016

Spisová značka: 29 Cdo 1817/2016

Číslo rozhodnutí: 46

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Družstvo, Korporace (o. z.), Stanovy, Zpětvzetí návrhu na zahájení řízení

Předpisy: § 259 o. z.

§ 663 odst. 1 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 663 odst. 2 předpisu č. 90/2012Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání Zemědělského družstva Okříšky, družstva, proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. 5 Cmo 116/2015.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 16. 2. 2015, č. j. 50 Cm 125/2014-58, ve znění usnesení ze dne 12. 6. 2015, č. j. 50 Cm 125/2014-77:

- a) vyslovil neplatnost části usnesení členské schůze Zemědělského družstva O., družstva (dále jen „družstvo“), konané dne 29. 5. 2014 (dále jen „členská schůze“), jímž členská schůze přijala změnu článku 12 odstavce 2, 3, 4 a 5 stanov družstva,
- b) určil, že článek 12 odstavce 2, 3, 4 a 5 stanov družstva (dále jen „stanovy“) je neplatný (výrok I.), a
- c) rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

2. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

- [1] Členská schůze dne 29. 5. 2014 přijala usnesení, jímž změnila stanovy (dále jen „napadené usnesení členské schůze“).
- [2] Návrhem na zahájení řízení se navrhovatel domáhal vyslovení neplatnosti napadeného usnesení členské schůze, jakož i určení neplatnosti stanov.
- [3] Ve vyjádření ze dne 15. 10. 2014 navrhovatel „upřesnil“ znění svého návrhu tak, že se sice domáhá vyslovení neplatnosti napadeného usnesení členské schůze, avšak pouze v rozsahu, v němž členská schůze přijala článek 12 odstavce 3, 4 a 5 stanov; ve stejném rozsahu navrhovatel „upřesnil“ také návrh na určení neplatnosti samotných stanov.
- [4] Při prvním jednání ve věci, které se konalo dne 16. 2. 2015, navrhovatel opětovně „upřesnil“ znění svého návrhu tak, že neplatnost napadeného usnesení členské schůze má být vyslovena také v rozsahu, jímž členská schůze přijala článek 12 odstavce 2 stanov, resp. že má být v tomto rozsahu určena i neplatnost stanov.

3. Soud prvního stupně konstatoval, že ačkoli je právní úprava určující výši a splatnost vypořádacího podílu (bývalých) členů družstev zásadně dispozitivní, musí být vypořádání vzájemných vztahů obou subjektů poctivé, přičemž je vyloučeno, aby stanovy určovaly výši vypořádacího podílu tak, že o ní rozhodne samo družstvo. Těmto obecným korektivům napadené odstavce stanov neodpovídají, proto soud prvního stupně určil jejich neplatnost a vyslovil i neplatnost odpovídající části napadeného usnesení členské schůze.

4. K odvolání družstva Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 24. 9. 2015, č. j. 5 Cmo 116/2015-87, zrušil usnesení soudu prvního stupně a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

5. Poté, kdy zopakoval dokazování a zjistil, že součástí spisu není veřejná listina osvědčující usnesení členské schůze, jímž byla přijata změna článku 12 stanov, odvolací soud konstatoval, že za této situace nemá „možnost přezkoumat, zda výrok napadeného usnesení (soudu prvního stupně) odpovídá znění usnesení přijatému (...) členskou schůzí“, což je důvodem pro zrušení napadeného usnesení soudu prvního stupně pro jeho nepřezkoumatelnost.

6. K námitce družstva, podle níž měl být návrh na vyslovení neplatnosti napadeného usnesení členské schůze v části, v níž členská schůze přijala článek 12 odstavce 2 stanov, zamítnut (neboť navrhovatel rozšířil okruh usnesení po uplynutí zákonem stanovené tříměsíční lhůty), odvolací soud uvedl, že se nejednalo o změnu návrhu, nýbrž pouze o jeho upřesnění, neboť navrhovatel „svůj nárok, který původně uplatnil, nijak nerozšířil, ale naopak omezil.“

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Posuzováno podle obsahu podalo družstvo dovolání proti té části usnesení odvolacího soudu, jímž tento soud zrušil výrok I. usnesení soudu prvního stupně v rozsahu vyslovené neplatnosti části napadeného usnesení členské schůze, kterým byla přijata změna článku 12 odstavec 2 stanov.

8. Družstvo opírá přípustnost dovolání o ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), majíc za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a sice zda je přípustně „rozšířit“ návrh na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze po uplynutí lhůty k podání návrhu na zahájení řízení (dovolatel v projednávané věci klade otázku, zda jde o zpřesnění petitu, či změnu návrhu na zahájení řízení, jestliže se navrhovatel domáhá nejprve vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze o změně stanov jako celku, načež svůj návrh „omezí“ tím způsobem, že napadá pouze část usnesení, kterou byla přijata změna vybraných ustanovení stanov, a posléze svůj návrh znovu upraví tak, že žádá také vyslovení části usnesení členské schůze, kterou byla přijata změna jiných – dalších – ustanovení stanov).

9. Družstvo namítá, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

10. Odvolacímu soudu družstvo vytýká, že „přezkoumal“ návrh na vyslovení neplatnosti části usnesení členské schůze, kterou byl přijat článek 12 odstavec 2 stanov; navrhovatel totiž „nemůže rozšířit okruh napadených usnesení po uplynutí lhůty k podání návrhu“, neboť „po uplynutí lhůty pro podání návrhu (...) není přípustné měnit či doplňovat důvody řádně a včas podaného návrhu“.

11. Navrhovatel ve vyjádření k dovolání poukazuje na to, že odvolací soud usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení, přičemž podotýká, že „v případě opětovného neúspěchu družstva před soudem prvního stupně má družstvo opět možnost podat ve věci dovolání“. Z toho dovozuje, že družstvem uplatněné dovolání je nepřípustné a mělo by být „zamítnuto, pokud (...) nebude (...) jako zjevně nepřípustné odmítnuto.“

III.

Přípustnost dovolání

12. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť rozhodnutí odvolacího soudu závisí na zodpovězení dovolatelem otevřené otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to, zda je přípustné „rozšíření“ návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze po uplynutí lhůty k podání návrhu na zahájení řízení.

13. Jakkoliv jde o otázku, kterou odvolací soud neřešil explicitně, napadené rozhodnutí na jejím řešení spočívá; zabýval-li se totiž odvolací soud věcným přezkumem (ne)platnosti té části napadeného usnesení členské schůze, kterou byla přijata změna článku 12 odstavec 2 stanov, musel dovolatelem otevřenou otázku vyřešit jako otázku předběžnou. Jinými slovy, bez (kladné) odpovědi na dovolatelem otevřenou otázku nemohl odvolací soud otázku platnosti napadeného usnesení členské schůze (v jím zvoleném rozsahu) věcně přezkoumat.

IV.

Důvodnost dovolání

14. Podle § 245 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), se na usnesení členské schůze nebo jiného orgánu, které se přičí dobrým mravům, nebo mění stanovy tak, že jejich obsah odporuje donucujícím ustanovením zákona, hledí, jako by nebylo přijato. To platí i v případě, že bylo přijato usnesení v záležitosti, o které tento orgán nemá působnost rozhodnout.

Podle § 259 o. z. právo dovolat se neplatnosti rozhodnutí zaniká do tří měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o rozhodnutí dozvěděl nebo mohl dozvědět, nejpozději však do jednoho roku od přijetí rozhodnutí.

Podle § 45 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „z. o. k.“), se posoudí, v jakých případech se hledí na rozhodnutí orgánu obchodní korporace, jako by nebylo přijato, podle ustanovení občanského zákoníku upravujícího spolky; to neplatí pro rozhodnutí, které se přičítá dobrým mravům.

Podle § 663 z. o. k. se může každý člen družstva, člen představenstva nebo kontrolní komise nebo likvidátor dovolávat neplatnosti usnesení členské schůze podle ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti usnesení členské schůze spolku pro rozpor s právními předpisy nebo stanovami. Bylo-li rozhodnuto mimo členskou schůzi, právo podat návrh zanikne uplynutím 3 měsíců ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl nebo mohl dozvědět o přijetí rozhodnutí podle § 652 až 655 (odstavec první). Nebylo-li právo podle odstavce 1 uplatněno v zákonné lhůtě, případně nebylo-li návrhu na vyslovení neplatnosti vyhověno, nelze platnost usnesení členské schůze již přezkoumávat, ledaže jiný právní předpis stanoví jinak (odstavec druhý).

Podle § 96 o. s. ř. může žalobce (navrhovatel) vzít za řízení zpět návrh na jeho zahájení, a to zčásti nebo zcela (odstavec první). Je-li návrh vzat zpět, soud řízení zcela, popřípadě v rozsahu zpětvzetí návrhu, zastaví. Je-li návrh na zahájení řízení vzat zpět až po té, co již soud o věci rozhodl, avšak rozhodnutí není dosud v právní moci, soud rozhodne v rozsahu zpětvzetí návrhu též o zrušení rozhodnutí (druhý odstavec). Jestliže ostatní účastníci se zpětvzetím návrhu z vážných důvodů nesouhlasí, soud rozhodne, že zpětvzetí návrhu není účinné. Nebylo-li dosud o věci rozhodnuto, pokračuje soud po právní moci usnesení v řízení (třetí odstavec). Ustanovení odstavce 3 neplatí, dojde-li ke zpětvzetí návrhu dříve, než začalo jednání (čtvrtý odstavec). Byl-li návrh na zahájení řízení vzat zpět až po té, co rozhodnutí o věci již nabylo právní moci, soud rozhodne, že zpětvzetí návrhu není účinné (pátý odstavec).

Podle § 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“) podle tohoto zákona projednávají a rozhodují soudy právní věci stanovené v tomto zákoně (odstavec první). Nestanoví-li tento zákon jinak, použije se občanský soudní řád (odstavec druhý). Nevyplývá-li z povahy jednotlivých ustanovení něco jiného, použijí se ustanovení tohoto zákona vedle občanského soudního řádu (odstavec třetí).

Podle § 90 odst. 2 z. ř. s. rozhodne soud v řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby o tom, že o rozhodnutí orgánu právnické osoby nejde, hledí-li se na něj, jako by nebylo přijato, i bez návrhu.

Podle § 91 z. ř. s. jestliže má být řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby zastaveno proto, že navrhovatel vzal návrh zpět, nebo pro jinou překážku, kterou lze vstupem dalšího navrhovatele do řízení a jeho jednáním odstranit, a je-li zvláštní zájem členů právnické osoby, kteří návrh nepodali, hodný právní ochrany, soud řízení nezastaví. V takovém případě soud vydá a vyvěsí na úřední desce soudu rozhodnutí, v němž uvede

- a) jaké věci se řízení o neplatnost rozhodnutí orgánu právnické osoby týká,
- b) z jakého důvodu má být řízení zastaveno a jak lze překážku odstranit, a
- c) poučení, že řízení bude zastaveno, pokud k podanému návrhu do 3 měsíců od vyvěšení rozhodnutí nepřistoupí další navrhovatel a neodstraní v této lhůtě překážku odůvodňující zastavení řízení.

15. Řízení o vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze družstva je řízením ve statusových věcech

právnických osob ve smyslu § 3 odst. 2 písm. a), § 85 písm. a) z. ř. s. (srov. v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. [29 Cdo 333/2007](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2009, pod č. 134, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. [29 Cdo 3880/2009](#)). Ačkoliv jde o řízení nesporné, může být zahájeno toliko na návrh (§ 13 odst. 1 věta první z. ř. s., § 663 odst. 1 z. o. k.). Navrhovatel může vzít návrh na zahájení řízení zpět, a to i jen z části (§ 96 o. s. ř.). Vezme-li navrhovatel návrh na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze zpět, soud řízení zcela, popř. v rozsahu zpětvzetí, zastaví (§ 96 odst. 2 věta druhá o. s. ř.), ledaže jsou naplněny předpoklady formulované v § 91 z. ř. s.

16. Nárok na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze samotným zpětvzetím návrhu nezaniká (zpětvzetí samo o sobě nebrání tomu, aby navrhovatel uplatnil obsahově shodný nárok znovu). Nelze však pominout, že právo dovolat se neplatnosti usnesení je časově omezeno roční (objektivní), resp. tříměsíční (subjektivní) lhůtou (§ 663 odst. 1 z. o. k. ve spojení s § 259 o. z.), po jejímž marném uplynutí právo osob vypočtených v § 663 odst. 1 z. o. k. dovolat se vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze zaniká (§ 663 odst. 2 z. o. k.).

17. Již v usnesení ze dne 29. 8. 2001, sp. zn. [29 Odo 71/2001](#), uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročník 2001, pod č. 138, Nejvyšší soud – v poměrech akciové společnosti a v režimu zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku – formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož po uplynutí stanovené tříměsíční lhůty nelze podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, a nebyla-li napadena všechna usnesení valné hromady, nelze ani rozšířit okruh usnesení, ohledně kterých se navrhovatel vyslovení neplatnosti domáhá. Uvedený závěr se plně prosadí také po 1. lednu 2014, a to i v poměrech družstva. Rozšířením okruhu usnesení, ohledně kterých se navrhovatel domáhá vyslovení neplatnosti, přitom nelze chápat pouze jako označení jiných (dalších) rozhodnutí přijatých členskou schůzí. Vzhledem k tomu, že předmětem přezkumu mohou být i jen části jednotlivých usnesení (za podmínky, že je lze od ostatního obsahu napadeného usnesení oddělit), je třeba za rozšíření okruhu usnesení považovat také případy, kdy navrhovatel změnil návrh tak, že jím nově napadá i jiné (další) části jediného usnesení.

18. Z uvedeného plyne, že napadne-li navrhovatel platnost (relativně samostatné) části usnesení členské schůze, nemůže po uplynutí prekluzivních lhůt upravených v § 663 odst. 1 z. o. k. a § 259 o. z. úspěšně podat návrh na vyslovení neplatnosti jiných (relativně samostatných) částí (byť totožného) usnesení. Jestliže tedy navrhovatel vezme svůj návrh na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze zčásti nebo zcela zpět a teprve po uplynutí zákonných lhůt se rozhodne uplatnit jej (ve zpětvzatém rozsahu) znovu, je na místě jeho opětovný návrh zamítnout pro nedostatek aktivní věcné legitimace (neboť jeho právo dovolat se neplatnosti této části usnesení členské schůze zaniklo v důsledku prekluze).

19. Domáhal-li se navrhovatel v projednávané věci původně vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze, jímž byla přijata změna stanov, načež svůj návrh dodatečně „upřesnil“ tak, že se domáhá neplatnosti usnesení členské schůze toliko v rozsahu, v němž členská schůze přijala článek 12 odstavce 3, 4 a 5 stanov, šlo – posuzováno podle obsahu – o částečné zpětvzetí návrhu.

„Upřesnil-li“ pak navrhovatel po uplynutí tříměsíční lhůty opětovně svůj návrh tak, že má být vyslovena neplatnost části napadeného usnesení členské schůze také v rozsahu, jímž členská schůze přijala článek 12 odstavec 2 stanov, šlo o rozšíření okruhu částí napadeného usnesení, k němuž by však již navrhovatel (v důsledku marného uplynutí lhůty k uplatnění práva dovolat se neplatnosti usnesení) nebyl aktivně věcně legitimován.

20. Dovolání však přesto není důvodné.

21. V projednávané věci je tvrzeným důvodem neplatnosti části napadeného usnesení členské schůze skutečnost, že mění stanovy do podoby, v níž jejich obsah odporuje donucujícím ustanovením zákona.

Za těchto okolností nelze hovořit o neplatnosti dotčené části napadeného usnesení členské schůze, neboť mění-li napadené usnesení členské schůze stanovy takovým způsobem, že jejich obsah odporuje donucujícím ustanovením zákona, je na místě na takové usnesení (resp. jeho část) hledět, jako by nebylo přijato (§ 245 o. z. ve spojení s § 45 odst. 1 z. o. k.).

22. V řízení o vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze družstva přitom rozhodne soud i bez návrhu o tom, že o usnesení členské schůze nejde, hledí-li se na něj, jako by nebylo přijato (§ 90 odst. 2 z. ř. s.). Rozhodnutí o tom, že o usnesení členské schůze nejde, lze vydat také tehdy, bylo-li právo na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze uplatněno po marném uplynutí lhůt k podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze (srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. [29 Cdo 3656/2012](#), uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 12, ročník 2004, pod č. 143, jehož závěry – byť přijaté při výkladu § 200e odst. 5 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2013 – se plně prosadí také při výkladu § 90 odst. 2 z. ř. s.). Lze-li se po marném uplynutí lhůt k uplatnění nároku na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze účinně domáhat vyslovení, že se na napadené usnesení členské schůze hledí, jako by nebylo přijato, nic navrhovateli nebrání, aby tento nárok uplatnil znovu poté, kdy jej vzal (celý, či z části) zpět.

23. Pokud tedy odvolací soud dovodil, že je oprávněn zabývat se věcným přezkumem části napadeného usnesení členské schůze, již byla přijata změna (mimo jiné) článku 12 odstavec 2 stanov, je tento závěr – ve výsledku – správný.

24. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl. Učinil tak však, aniž by přezkoumával správnost závěru odvolacího soudu, podle něhož neprovedl-li soud prvního stupně důkaz notářským zápisem osvědčujícím napadené usnesení členské schůze, nemůže být soudu prvního stupně „znění“ napadeného usnesení známo, neboť správnost tohoto závěru nebyla dovoláním napadena.

25. V další fázi řízení soud prvního stupně neopomene adekvátním způsobem procesně reagovat na dispozice navrhovatele s předmětem řízení (§ 96 odst. 2, resp. § 95 o. s. ř.).